

До
Научното жури
СУ „Св. Климент Охридски“
2018 г.

СТАНОВИЩЕ

от проф. Веселин Христов Цанков, д.ик.н.
- Център за Юридически науки на БСУ

по материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в СУ „Св. Климент Охридски“

Уважаеми членове на научното жури,

Със заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ (СУ) съм определен за член на научното жури във връзка с конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в СУ, област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, обявен от катедра „Публична администрация“, Философски факултет (ФФ) на СУ, Държавен вестник бр. 83 от 17.10.2017г. (с.83).

Предоставям становище, изготвено на основание Закон за развитие на академичния състав (ЗРАС), Правилник за прилагане на ЗРАС.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „доцент“ в СУ, Област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, Професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, обявен от катедра „Публична администрация“, Философски (ФФ) на СУ е обявен в „Държавен вестник“ и на интернет-страницата на СУ.

За участие в конкурса е подал в срок документи един кандидат - гл. ас. д-р Атанас Владиславов Славов от катедра „Публична администрация“, ФФ при СУ. Представеният от него комплект материали и документи е в съответствие с нормативно установените изисквания.

Кандидатът е приложил 17 научни труда, от които една монография с наименование „Гражданското участие в конституционната демокрация. Публичноправни аспекти“, Издателство „Сиела“, 2017 г., 292 с. и 16 научни статии, студии, които са публикувани след придобиването на образователната и научна степен (ОНС) „доктор“ през 2009 г. с предмет на изследване конституционно право; гражданско участие и пряка демокрация; европейско публично право; публично право и теология и други.

Изследванията са публикувани в периода 2009-2017 г. (след придобиването на ОНС „Доктор“ през 2009 г.) и не повтарят темата на дисертацията. Има частично тематично припокриване в малка част Параграф 2 от глава Втора на дисертационния труд наименована „Народният суверенитет, учредителната власт и процедурата за упражняване на

учредителната власт” стр. 101 – 139 и глава Втора т. 3 „Гражданското участие и народния суверенитет” от хабилитационния труд – стр. 84-96. При внимателен прочит се открива, че е налице надграждане и доразвитие в използваните източници и във възгледите на изследователя, което е обща черта при повечето изследвания. Считаю, че известното припокриване е малка част от изследователския труд, който само е елемент от общата логическа структура на изложението и не влияе върху съществената новост и оригиналност на труда.

Биографичните данни на кандидата са коректно представени в приложените документи по конкурса. През 2009 г. успешно защитава дисертация за придобиване на ОНС „доктор”. Главен асистент е по публичноправни дисциплини във ФФ на СУ. Провежда занятия в магистърски програми и в други факултети. Притежава умения и опит, натрупани най-вече в неправителствени организации, в известна степен и в правителствени институции.

Личните ми впечатления от кандидата в конкурса са много добри. Има задълбочена научна подготовка и сериозни професионални качества за упражняване на юридическата професия и в частност - преподавателска дейност. Внимателен и коректен колега. Направи ми впечатление уважението от страна на преподаватели, и студенти към него.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

2.1. Оценка на учебно-педагогическата дейност

Гл. ас., д-р Ат. Славов води лекционни курсове по публичноправни дисциплини във ФФ, както и в магистърски програми. Кандидатът в конкурса изпълнява професионално и добросъвестно задълженията си. Съчетава теоретични знания с примери от практиката. Работи със студентите по изграждане на умения за самостоятелна работа и бъдеща професионална реализация.

2.2. Оценка на научните и практически резултати и приноси на представената за участие в конкурса научна продукция

Научните приноси в представената монография, статии и студии в областта на публичното право се изразяват в доразвиване и обогатяване на съществуващите знания чрез изследване на актуални правни проблеми с обществена значимост.

2.2.1. Научните и практически резултати и приноси в хабилитационния му труд

„Гражданското участие в конституционната демокрация. Публичноправни аспекти.”, Издателство „Сиела”, 2017 г., 292 с. могат да бъдат представени както следва:

По един много добър начин е направен съдържателен анализ на правната уредба и на проявите форми на гражданското участие в политическите и законодателни процеси и практики в Република България. Съчетани са основни положения в политическата и конституционната теории. Използвани са сравнителноправно изследване на нормативни източници и практики по прилагане на различните форми на гражданското участие.

Показани са много добро познаване на материята, представяне на различни гледни точки, както и позицията на автора по редица спорни и дискуссионни въпроси. Монографията се отличава с актуалност, коректен аналитичен подход и в значителна степен предлага проекти на решения на правни и организационни проблеми. Съществен принос е тезата за връзката между разнообразните форми на гражданското участие и съвременната концепция за конституционната демокрация. В този смисъл упражняването на различни форми на

гражданско участие е присъщ елемент от концепцията за конституционна демокрация. Гражданското участие в процесите на вземане на решения е значимо, както за легитимността както на законодателните процеси, така също и за приетите правни актове. Посочена и защитена е тезата, че формите и практиките за гражданско участие са проява на граждански групи, неформални мрежи и организации, които настояват за промяна на публичната среда и за укрепване на демократичните принципи в публичноправните институции.

Авторски принос е тезата, според която: „активното гражданско участие би могло да играе ролята на *спирачка* пред негативните политически тенденции, както и да предлага управленски модели и законодателни решения, които съответстват на принципите на доброто управление”. По-нататък д-р Ат. Славов приема, че: „гражданското участие може да се разглежда като форма на превенция срещу олигархични зависимости, политическа корупция и конфликт на интереси”. Той умело защитава тезата, че: „практикуването на различните форми на гражданско участие създава възможности публичният интерес да се наложи над специалните интереси, овладели институциите”.

Д-р Ат. Славов използва обичайна структура на научно изследване. Той последователно развива своите теоретични и практически възгледи за разнообразните форми на гражданско участие в политическите и законодателни процеси в условията на конституционна демокрация.

В *първа глава* той проследява политическия контекст, в който се разгръща гражданското участие. В сравнителна перспектива се проследяват процесите на консолидиране на демокрацията, предизвикателствата и рисковете, като популизъм, ксенофобия, евроскептицизъм и други. Той представя процесите в Република България, използването на различни форми на гражданското участие на стр. 15, но отразява и съществуващите проблеми, като: „дефицит на легитимност на ключови институции, олигархични зависимости и други”. Работата би спечели ако се проследи какво следва като краен резултат от гражданското участие – пример: срещата в Народното събрание с представители на всички неправителствени организации и отделни граждани, които имат интерес от изборното законодателство, направените предложения пред трима души и приетият Изборен кодекс.

Във *втора глава* той прави преглед и връзка между основните конституционни принципи и институти (върховенство на правото, народен суверенитет, учредителната власт) и гражданското участие. Принос е неговото разбиране, според което: „от една страна гражданското участие е конститутивен елемент за съвременната демокрация, а от друга, формите и практиките на гражданското участие са своеобразна гаранция за легитимността на вземаните решения”. Той прави преглед на основни права и свободи, които гарантират възможността за гражданско участие, като свобода на събранията, свобода на сдружаване, свобода на мнение, свобода на медиите, право на информация и други”. Трябва да споделим критичните бележки за използваните от законодателя термини „допитване до народа” и „референдум” (стр. 98). Ценни са възгледите на автора за съотношението между учредителната власт, Конституцията и референдумите (стр. 96-104), като по принцип е според въпроса доколко, при какви обстоятелства и как би могъл и изобщо дали трябва суверена да бъде ограничен, от кого и в името на какво?

В *трета глава* д-р Ат. Славов представя основните понятия, форми и процедури на пряката демокрация. Той убедително доказва, че „гражданското участие е свързано с легитимността на конституцията и е елемент от съвременното разбиране за конституционна държава. Сполучлив е прегледът на „причините за задълбочаващото се недоверие и скептицизъм към формите на политическо представителство и институциите (стр. 116-117).

В *четвърта глава* авторът представят сравнително правни аспекти на гражданското участие, включително и преглед на общите стандарти на Съвета на Европа и на Венецианската комисия в частност, като Кодекс на добрите практики за референдуми, Кодекс на добрите практики за гражданско участие в процеса на вземане на решения. Посочени и представени са модели и практики от САЩ, Швейцария, държави членки на ЕС, както и на самия ЕС.

В *пета глава* д-р Ат. Славов анализират правните уредби и практики на прякото участие на гражданите в България според Закона за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление. Представени и анализирани са нормативния текст, практиката по прилагане на закона от институциите и гражданите. Особено внимание и интерес заслужават прегледа и научния коментар на конкретни примери от практиката (стр. 197, 207, 215 и други).

В *шеста глава* авторът представя възможностите за гражданско участие в законотворческия процес в неговата предпарламентарна и парламентарна фаза. По-конкретно са представени предложения и петиции на гражданите, участие в работни групи за изготвяне на законопроекти, участие в обществени консултативни съвети, обществените консултации на проекти на нормативни актове, възможностите за участие в дейността на парламентарните комисии. Анализирани са промените в Закона за нормативните актове от 2016 г. и други правни уредби, като акцент е поставен върху подобряване на стандартите за обществени консултации и въвеждане на предварителна и последваща оценка на въздействието на законодателството.

В *седма глава* д-р Ат. Славов прави предложения за промени в Конституцията и в други правни актове за да се подобрят условията за гражданското участие и пряката демокрация, като по-конкретно предлага: „въвеждане на конституционни референдуми, на законодателна гражданска инициатива, редуцирането на изискването за кворуми за валидност и задължителност на референдумите, намаляване на изискването за брой подписи за подкрепа на народната инициатива за референдум, увеличаване на сроковете за събиране на подписи, по-добра защита на личните данни на гражданите, въвеждане на елементи на електронното управление в процеса и други”.

2.2.2. Приноси в публикации на гл. ас. д-р Ат. Славов извън хабилитационния труд по темата - общ брой 16 статии и студии.

По разбираеми причини в становището са посочени само част от тях:

В статията „Десет години европейско членство: дефектна демокрация, зависими институции“, В: *Социологически проблеми*, бр. 1-2/2017, с. 119-142, се анализират ефектите от членството на Република България в ЕС върху институционалните и законодателните реформи, свързани с укрепването на върховенството на правото, изграждане на независима съдебна власт, независими регулаторни и контролни органи. Специален акцент е белега ефективно противодействие на корупцията и особено на конфликта на интереси.

Проблемите се изследват в сравнителен регионален план, като се проследяват тенденциите при изграждането на демократични институции (консолидация, развитие, стагнация, регрес). Изводът, до който се достига е, че честите законодателни промени в изпълнение на европейски препоръки са необходими, но не и достатъчни за постигането на общите демократични стандарти за независимост и отчетност на институциите. Необходими са системни управленски усилия в тази посока, подкрепени от активното включване на заинтересованите страни и гражданското общество.

2. В статията си „Политическа и юридическа същност на конституцията“, В: Приноси към теорията и практиката на публичната администрация (ред. Т. Танев, М. Стефанова), София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2017, с. 156-175, д-р Ат. Славов представя двете основни и взаимосвързани характеристики на конституцията на демократичната държава – нейната политическа и юридическа същност. В статията за разлика от преобладаващия в правната литература позитивистко - нормативистичен подход е поставен акцент върху политическата същност на конституцията - като обществен договор и харта на ценностите, в които са кодифицирани основополагащите политически идеи и принципи на обществото.

3. В статията си „Democracy: the Only Game in Town?“, *IDEE* (December 2013), Vol. 34, no 6, p. 20-23, д-р Ат. Славов прави преглед на основните предизвикателства пред консолидацията на демокрацията в Югоизточна Европа, които са свързани както с олигархичните мрежи водещи своето начало от бившия комунистически режим, така и с различните форми на политическа корупция. Той сполучливо анализира ролята на институциите на ЕС за укрепването на конституционната демокрация в региона, но в същото време изтъква и проблемите, свързани с европейската легитимация на местни политико-икономически кръгове чрез връзките им с европейски партийни централи и личности, свързани с политиката.

4. В статията си „Гражданско участие в законодателния процес“, В: *Национални и европейски измерения на съвременния конституционализъм*, Том първи, София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2010, с. 200 – 215, д-р Ат. Славов разглежда формите и механизмите за ефективно участие на гражданите и гражданските организации в законодателния процес, като реализация на общоприетите демократични принципи и стандарти.

Общ извод: Представените приноси в научната продукция и получените резултати са лична заслуга на кандидата за участие в конкурса.

3. Бележки и препоръки

Към представения хабилитационен труд като монография „Гражданското участие в конституционната демокрация. Публичноправни аспекти“, Издателство „Сиела“, 2017 г., 292с. могат да бъдат отправени и някои въпроси, бележки и препоръки.

Общи бележки:

Може би авторът още веднъж би могъл да обмисли структурата на някои части от труда с оглед на цялостност, завършеност, логическа последователност – пример глава II т. 1.1. и 1.2. (съвременни аспекти и след това историко-правни аспекти) и следващата т. 2 съвременни аспекти във връзка с предходните въпроси. Приемам, че това е право на автора, което обаче подлежи на доразвитие и концептуално дооформяне, както и на външен коментар при конкурс.

Работата би спечели ако се коментират по-подробно някои дискуссионни законодателни практики, като например може ли да бъде ограничен суверена (българския народ) кога и в името на какви по висши ценности, принципи и цели (стр. 96 -104). Някои решения на Конституционния съд, като например за суверена, за учредителната власт, за конституционностьобразността на политическите партии (стр.101 - 109 и др.). Работата би спечелила при по-отчетливо мнение на автора при представяне тези дискуссионни въпроси, както и при по-добро представяне на български автори, работили по подобни и близки теми и позицията на автора по изразените от тях тези и мнения.

Много е важно по-отчетливо становище на автора по въпроса защо при толкова много граждански инициативи и участия степента на недоверие в публичния живот и институции е толкова висока. И може би най-важното неговите предложения за преодоляване на този дефицит и за повишаване ефективността на гражданското участие.

Заключението определено трябва да се доразвие обогати, за да може коректно да отрази постигнатото в този стойностен труд.

Конкретни бележки:

1. налице са известни повторения на понятия и дефиниции, които са общоизвестни и утвърдени в публичното право.
2. За съжаление има много правописни грешки – стр. 10, 112, 113, 127 и др.

Тези бележки и препоръки обаче, съвсем не омаловажават значимостта на представения от кандидата хабилитационен труд.

Определено приемам, че монографията на гл. ас. Ат. Славов „Гражданското участие в конституционната демокрация. Публичноправни аспекти“, Издателство „Сиела“, 2017 г., 292с. и научните приноси в другите му публикации след защитата на дисертационния му труд, имат всички качества за хабилитацията му като "доцент" и че като цяло представляват оригинален научен и научно-приложен принос.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни и научно-приложни приноси:

Считам, че кандидатът в конкурса - гл. ас. д-р Атанас Владиславов Славов - отговаря на изискванията за избор за академичната длъжност "доцент", област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.7. „Администрация и управление“.

Документите и материалите, представени от кандидата в конкурса отговарят на изискванията. Гл. ас. д-р Ат. Славов е представил достатъчен брой научни трудове, публикувани след защитата на дисертационния му труд за получаване на ОНС „доктор“ през 2009 г., като в тях има оригинални научни и научно-приложни приноси.

Научната и преподавателската квалификация на кандидата е на много добро равнище. Постигнатите от гл. ас. д-р Ат. Славов резултати в учебната и научно-изследователската дейност съответстват на специфичните изисквания на ФФ на СУ.

Определено давам положителна оценка на преподавателската и научно-изследователската дейност на гл. ас. д-р Ат. Славов.

Препоръчвам на Научното жури, на основание чл. 27а, ал. 1 от ЗРАСРБ, чл. 58, ал. 1 от ППЗРАСРБ, да изготви доклад с предложение до Факултетния съвет на Философски факултет при СУ да избере гл. ас. д-р Атанас Владиславов Славов на академичната длъжност „доцент“ на СУ, област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.7. „Администрация и управление“.

19.01.2018 г.

Изготвил становището:

(проф. Веселин Христов Цанков, д.ик.н.)